

חברת/מחבר

401/6099

דיוקנאות רבנים 26.4.92

ISRAELI PHILATELIC MONTHLY

המחיר: 6 ש"ח. לחברים בעמותות ללא תשלום

אליתו וובר - נשיא ההתאחדות בולאי ישראל

מדברי נשיא ההתאחדות באספה הכללית השנתית

עם היבחרי לתפקיד הנשיא, הכרזתי שכיוון הפעולה העיקרי של ההתאחדות יהיה על פי הסיסמא - "בולאות לכל", ולא רק בולאות ייצוגית. למדיניות זו קיבלתי תמיכה מלאה מהנשיאות ומוועד הפועל ובהתאם לכך פעלנו במשך השנה. המסגרת החיונית למימוש מדיניות זאת היא הפעלה מלאה של הקרן לעידוד הבולאות מחד, והתארגנות מתאימה בתוך ההתאחדות מאידך.

הקמת הקרן היתה הנושא החשוב ביותר שעסקנו בו במשך כל שנת 1991 והדיונים על הפעלתה עדיין לא הסתיימו. הקרן מנוהלת על ידי שלושה נציגי רשות הדאר ושלושה נציגי ה.ב.י. ליו"ר התורן של הקרן נבחר מר י. ביילין. השנה התקיימו 6 ישיבות.

עלי לציין את פעילותו של מנכ"ל ההתאחדות, מר **טיבי יניב** - לרבים מן ההישגים לא ניתן היה להגיע ללא התפעול המצויין שלו. הוא פעל הרבה מעבר לשעות עבודתו ותפקיד מנכ"ל ההתאחדות קרם עור וגידים בצורה הטובה ביותר. כיום אני יכולים להכין תכניות פעולה מפורטות ולבדוק משמעותן הכספית. הקשר עם האגודות שופר ויש ביכולתנו להגיש לעמותות סיוע ועזרה בהגדלת מספר החברים, כפי שאכן קרה. מספר החברים בעמותות גדל בכ-25% אחרי שנים של קיפאון.

בין השירותים שמשדר ה.ב.י. מגיש אפשר לציין:

1. משלוח עיתון ההתאחדות ישירות לחברי העמותות. על ידי כך אנו מוודאים כי כל חבר אגודה יקבל במועד מידע על פעולות ארציות ואף מקומיות. המיחשוב איפשר גם פתיחת שירות מנויים בתשלום ויש כבר כ-130 מנויים כאלה.
2. הוקצה חדר לספרייה ואנו נמצאים בשלבים מתקדמים של ארגון הספרייה באין עדיין תקציב, טרם שכרנו ספרן ולכן מתעכב מועד הפתיחה. אנו מקווים כי הפתיחה תהיה בקרוב מאוד.
3. בשנת 1991 נפתחו 2 חוגים חדשים - בחולון וברמת גן. שניהם, יחד עם החוג ברעננה, הצטרפו כאגודות חברות בהתאחדות. חוג רחובות חידש את חברותו בהתאחדות. האגודה התימטית, שהחלה לפעול באמצע שנת 1990, עברה את חידוש החברות השנתית, תוך גידול במספר החברים ב-50%. אנו מברכים את האגודה התימטית על הצלחתה.
4. בהקמה נמצאים מספר חוגים במקומות שונים בארץ. אנו מסייעים להתארגנותם ומשוכנעים שבקרב יצטרפו כאגודות פעילות להתאחדות.
5. עקב מלחמת המפרץ הופסקה פעילותם של מספר חוגי נוער. בפעולה משותפת שלנו ושל מחלקת הנוער בשירות הבולאי, הוחזרו רוב החוגים

- לפעילות ואף נוספו מספר חוגים. עדיין חסרים לנו מדריכים לחוגי נוער. ככל שיהיו יותר מדריכים, נוכל לפתוח חוגים נוספים. אנא הושיטו עזרתכם.
 6. נערך סמינר למציגים תימטיים לקראת תערוכת חיפה '91 על ידי ד"ר אילן. לאור ההשתתפות הערה, אנו מקווים להוסיף לקיים סמינרים כאלה.
 7. השנה פורסם המילון הבולאי העברי-לועזי, שנערך על ידי צוות מההתאחדות, שבראשו עמד ד"ר **צבי שמעוני**. כן פורסם הספר הראשון, מתוך כמה מתוכננים, על תקופת המעבר. אנו מקווים לפרסם בקרוב את הגירסה הלועזית-עברית של המילון. זהו נדבך קטן אך חשוב בהיערכות שלנו להוצאת פרסומים נוספים בעתיד.
 8. הוחלט לקיים מפגש של יו"ר העמותות ביחד עם הוועד הפועל כצעד ראשון לקראת כינון פורמלי של מועצת העמותות.
 9. התקיים הכינוס השנתי של יום הבולאות, במספר הנוכחים הגדול ביותר, זאת למרות ההשתתפות העצמית בתשלום עבור הכינוס.
 10. בתחום פעילות חוף-לארץ - הבולאות הייצוגית - השתתפנו בנובמבר 1991 בתערוכת פ.י.פ. בטוקיו, יפן, וכן יוצגנו בקונגרס פ.י.פ. על ידי ד"ר **אדי לייבו**. לשנת 1992 הצלחנו להגשים חלום ישן של ההתאחדות - שופט ישראלי לכל תערוכה חשובה. ד"ר **אילן** ישפט בגנואה - איטליה, בתערוכה התימטית העולמית. **יעקב שבתאי** ישפט בתערוכת הנוער במונטריאול - קנדה, והח"מ ישפט בתערוכת גרנדה - ספרד (ד"ר **אדי לייבו** הוזכר כשופט פ.י.פ. מלא בטוקיו).
 11. במישור המקצועי היתה, לצערי, התקדמות בלתי-מספקת, כאשר הוועדות המקצועיות שהחלטנו על הקמתן, טרם החלו לפעול.
- ברצוני להודות לכל חברי הנשיאות וחברי הוועד הפועל על עזרתם. אני שמח לציין במיוחד את האווירה הטובה שבה נערכו ישיבות הנשיאות. הדיונים היו ענייניים, רציניים וקונסטרוקטיביים.

הירחון הישראלי לבולאות

Israeli Philatelic Monthly Israel Philatelic Federation
בטאון התאחדות בולאי ישראל

EDITOR: ARIE LYNN

REDACTION:

Dr. A. LEIBU, Dr. SHIMONI W. Y. TSACHOR

MARCH-APRIL 1992

העורך: אריה לין

המערכת: ד"ר א. ליבו, ד"ר צ. שמעוני, י. צחור

ת.ד. 21224, ת"א מיקוד: 61211, טל. 03-454054

אדר ב"ניסן תשנ"ב

בתוכן

בטור אחד

2	בהתאחדות
3	בטור אחד
4-5	בספרד לא ציינו גירוש היהודים
6	בול למשמר הגבול והמוסדות הלאומיים קולומבוס בישראל
7	בול בגין - במלאות שנה לפטירתו
8	דיוקנאות רבנים
9	תערוכות
10	דיוקן החדש
11-13	תקופת המעבר של באר-שבע
14	הנדירה בחותמות בירוביזיאן
15	גרים זמרי בלז
16	צליבת ישו - בפעם העשירית
17	ישראל נתקבלה לארגון סוחרי אירופה
18	בספרות הבולאית
19	בולים כאמצעי הוראה
20	תצפיות
21	בא"ם - נקיון האוקיאנוס
22	מכאן ומכאן
23	מעוניינים בחליפין, מכתבים

בימים אלה עוסקים הרבה בסקרים. סקר לפני הבחירות, סקר מפלגה, לאישיות - סקר חוזר, סקר סותר - בקיצור אם תרצה להיות "אין", עליך לקיים סקר!

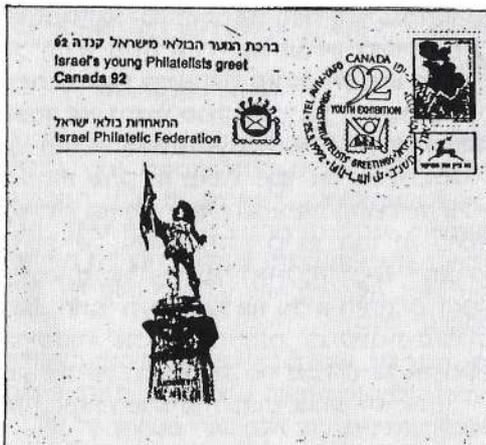
אכן גם אנחנו, הצנועים, ששבחינו תלויים במראה עיניים ולדעות סובייקטיביות, קיימנו סקר. מעין משאל בו נשאלו הקוראים לדעתם על "הירחון הישראלי לבולאות".

מנכ"ל ההתאחדות **טיבי יניב**, הפיץ בין כמה מאות קוראים שאלון, עליו השיבו כ-300 נשאלים. לא נזכיר כאן את השאלות וגם לא התשובות, אך נציין שהתשובות קבעו לנו "מקום טוב באמצע", ואולי אף יותר מזה.

ואם כך הדבר, קיבלנו רצון לשפר עוד יותר את כתב-העת, שהוא כלי ביטוי מצויין להבעת דעות ומסירת אינפורמציה מקומית, ולא רק פירסום ידיעות בולאיות ומאמרים מקצועיים. אנו מעוניינים שיהיה בעתון ביטוי גם למועדונים הקטנים, בערי השדה, ואולי גם לבעיות בולאות פרטיות אישיות, שבסיוע הפירסום תבוא להן גאולה. העיקר לכתוב ואנו - נסנן ונערוך ומן הסתם נפרסם - בהצלחה!

באחרונה כתבנו על הירידה במספר אספני בולי ישראל, תופעה שספק אם ניתן לשנותה בעידן המחשב, הטלוויזיה והפקס, אבל צריך ללא ספק לנסות לעשות משהו. הנה, למשל, אנו שומעים תכופות התמרמרות על השרות הבולאי, על שהוא גובה מן המנויים דמי משלוח וגם מחייב "מנה כפולה", כלומר יותר מכול אחד ... אכן, הרבה מנויים כועסים על גביה זו ויש אפילו כאלה שחושבים שלמנויי - קבע מגיעה הנחה ואם לא, אין סיבה לשלם מראש. יתכן מאוד שגם זו סיבה לירידה במספר המנויים (!?)

אריה לין

בספרד לא ציינו גירוש היהודים - בישראל הצו המלכותי

יהודי ספרד נדרשו תוך שלושה חודשים, מפרסום הצו, לחסל את עסקיהם, למכור רכושם ולקבוע לעצמם את יעדיהם, כשצו הגירוש אוסר עליהם ליטול חפצי ערך, זהב וכסף ושאר דברים שהשלטונות אסרו על היוצאים לקחת.

כ-200.000 נפש יצאו על-פי הצו, חלקם לפורטוגל וחלקם דרך הים, לצפון אפריקה, איטליה והמזרח, לאימפריה העות'מנית ולארץ ישראל. היהודים השאירו אחריהם את בת-הכנסת שהפכו כנסיות או שחרבו, את בת-העלמין שהפכו שדות-מרעה, כאשר מצבות אבותיהם נעקרו משם.

בגיליונית הזיכרון הישראלית שלושה בולים שצויריהם מתפזרים על-פני כל הגיליונית - קומפוזיציה מעניינת וראויה לציון. בבולים ניתן לראות קטעים ממפה שצייר הקרטוגראף היהודי **אברהם קושקש** וניתן לראות בה את נדודיהם של היהודים אחרי הגירוש. בגיליונית מופיעים אירועים המתארים סימלית עיסוקיהם של היהודים בספרד, כמו סופר ואיש רוח, רופא ומהנדס, וכד'. (המקור נמצא בבית התפוצות בתל-אביב).

בצידה השמאלי של גליונית הזיכרון מודפס צו הגירוש החתום בידי איזבלה ופרדיננד, מלכי ספרד, כשברקע מופיע בית-הכנסת "סנטה מריה לה בלנקה", שכידוע, הספרדים הפכו את ביהכ"ע אחרי הגירוש לכנסייה ולמזר.

בצידה הימני של הגיליונית, מופיע פיסלו של הרמב"ם, ענק-רוח שדמותו מסמלת את הישגיהם הבכירים של יהודי ספרד. הפסל נמצא בכיכר מיימונידס בקורדובה שבספרד. בשני צידי הגיליונית ניתן להבחין בצבעים של דגלי האומות של ישראל ושל ספרד.

גירוש יהודי ספרד בשנת 1492 צויין השנה לא רק בישראל, אולם בולים לציון המאורע הטראגי, שעד לשואת אירופה במלחמת העולם השנייה לא נחע בהיסטוריה, מאז חורבן הבית - הופיעו, כפי הנראה, רק בישראל.

הדבר מפליא מעט, שכן קיוונו, שספרד, עם כל האי-נעימות שבדבר, תמצא דרך להזכיר את העולה הנוראה שעשו ליהודים, ראש האינוויזיציה טורקומאדה והזוג המלכותי **פרדיננד ואיזבלה**, שנתנו לכך את הסכמתם.

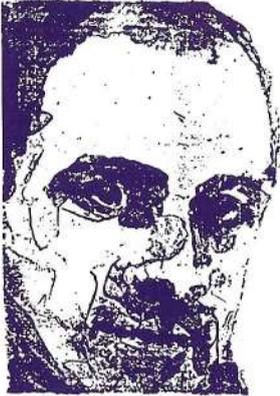
מסתבר, שבלוח ההנפקות של דואר ספרד לא נכלל בול זיכרון לגירוש. בין הבולים המיוחדים של ספרד כלול השנה בול קולומבוס לציון מלאות 500 לגילוי העולם החדש, אבל לגירוש היהודים - אף מלה. לא נעים להזכר!

בלחצי הכנסיה מן המאה ה-13 ואילך, החלו חוזרים לספרד תביעות למעשים נגד היהדות והגירוש שם בשנת 1492 סיים תקופה של 1500 שנה לשיבת יהודים בספרד תוך פריחה כלכלית וחברתית לטובת שני העמים.

יהודים נתבעו להתווכח עם נוצרים על אמיתותה של תורת משה והרדיפות הביאו להמרות דת בכוח. (גזירות קניא 1391 היו נקודת שיא במשבר שפקד את יהדות ספרד). לקראת סוף המאה ה-15 החלה בקסטיליה לפעול אינוויזיציה לאומית שהקיפה מאוחר יותר את ספרד כולה.

בשורות האינקוויזיציה הלאומית הספרדית, נולד הרעיון של גירוש היהודים מן המדינה כולה בשלטונם של פרדיננד ואיזבלה וב-31 במארס 1492, חתמו השניים על צו גירוש היהודים. הצו ההיסטורי אכן יוזכר עתה, בגיליונית-מזכרת מיוחדת של דואר ישאל, פרי מכחולו של אד-ואן-אויין, אחת המרשימות ביותר בבולי ישראל.

האיש שמאחורי הבולים

אד ואן אויין
אוטופורטרט

אויין.
שאלנו את אד איזה בול הוא אוהב ביותר והתשובה היתה - את כולם...
אכן, נקל עליו ונזכיר כאן כמה מן הבולים שלו, הנחשבים, ללא עוררין, כיפים ומעניינים: בולי התזמורת - הוברמן וטוסקניני; אנה פרנק; המהפכה הצרפתית; הכלבים; הברווזים; וינגייט ועוד ועוד.

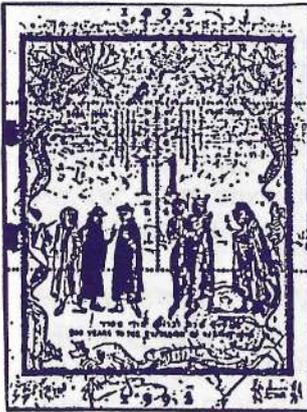
לקראת הופעת הפריט המיוחד, המרשים לכל הדעות, לציון גירוש ספרד ביקשנו שיחה מיוחדת עם המעצב, אד ואן אויין, האיש שבזכותו יש למדינת ישראל הרבה בולים יפים וברמה הגבוהה ביותר, הידועה בעולם.

אד (עולה מהולנד, נשוי לבת הארץ, אב ל-3 בנות וחי בקצרין שבגולן) נרגש לא מעט כאשר הוא מתאר את תהליכי גיבוש הרעיונות לקראת כל בול. עד כה צייר עבור דואר ישראל יותר מ-30 בולי-דואר, ביניהם כאלה שנחרטו עמוק בתודעת כל אספן בולי ישראל, בשל הסגנון המיוחד, הרעיון והעיצוב המעניין.

הרעיון המקורי לגליונות הזכרון למלאות 500 לגירוש ספרד, שהיה בתחילה נשאר גם בביצוע הסופי של הפריט.

"רצייתי" - אומר אד - לבטא את התרבות על כל מרכיביה והיבטיה, כפי שהיתה לפני 500 שנה. זה חייב עיון רב בהסטוריה, ביצירות אמנות מן התקופה, לימוד ההיבט הדתי והחברתי של התקופה, וכאשר כל אלה היו נהירים, אפשר היה לצפות לפריט מוגמר, כפי שהוא כעת לפנינו."

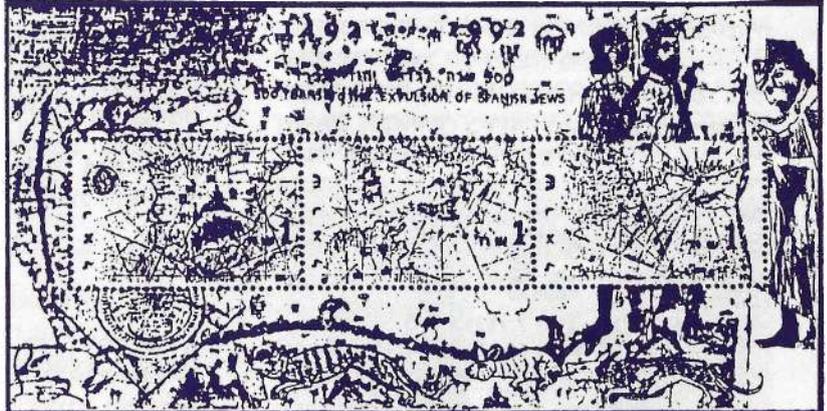
לועדה המיוחדת, בראשותו של חייק יצחק נבון, היה חלק נכבד במתן הכיוון ועל פי הערות הוועדה

ההצעה שלא נתקבלה

נוסף לעיצוב בולים וגרפיקה שימושית, הוא גם מלמד במכללה לאמנות מטעם ויצו קנדה, בחיפה ובמכללה לאמנות מטעם המועצה האזורית עמק יזרעאל. כבר השנה ניתן יהיה לראות השפעות סגנונו בסידרת הבולים החדשה לפסטיבל הסרטים, שצוירי בידי תלמידיו. הוא "מפרגן" להם.

לא נותר לנו, אלא לאחל לאד אויין המשך עבודה פורייה, ולדואר ישראל - שיהיו לו תמיד בולים יפים ומעניינים, כמו אלה מפרי מכחולו של אד.

ההצעה המקורית לפני הביצוע הסופי

באו מספר שינויים, כמו הבלטת הרקע הדתי בצורת שריד בית הכנסת בטולדו, מיקומו של הרמב"ם, ביטול המוטיבים שנלקחו מאיורי הגדת פסח מספרד וכו', אבל הרעיון הבסיסי, המשלב אלמנטים מתוך הווי חברתית-תרבותי של התקופה, תוך דגש על מפת הזירה - כל דרום אירופה והים התיכון, בהבלטת ספרד וארץ-ישראל, צו הגירוש, הלשונות - ספרדית, עברית ולדינו, ואף תיקונים ברוח הזמן, שבאו ברגע האחרון, כמו צבעי הדגלים המשתלבים של ספרד וישראל "היו לי בראשי", אומר אד

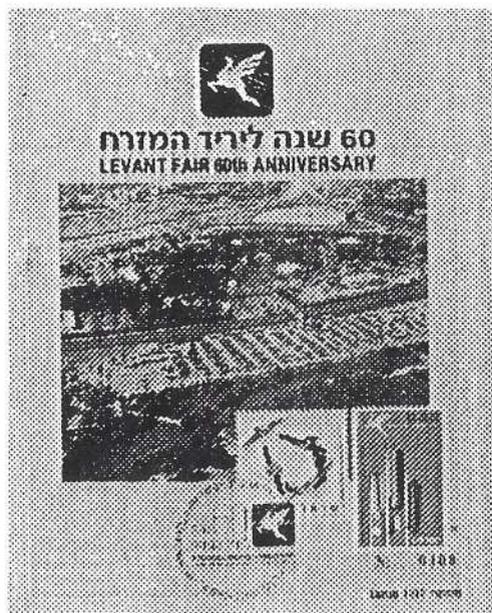
בול למשמר הגבול והמוסדות הלאומיים

שהיה התיכנון הממלכתי הראשון שהוצע בתחרות לכל האדריכלים היהודים בארץ. הבול בערך הנקוב של 1.6 ש"ח צוייר בידי ואן אויין מקצרין, כשהוא מראה קטעי בנין בבול וצילום הבית כולו בשובל.

60 ליריד המזרח

"יריד המזרח" הממוקם בגני התערוכה בצפון ת"א, חוגג בימים אלה מלאות 60 שנה לייסודו. האירוע צויין, בין השאר בחותמת אירוע מיוחדת של דואר ישראל ודף מזכרת מיוחדת. בדף המזכרת המיוחדת הודפסו העתקים של בולי ישראל הקשורים ביריד המזרח וכן מוחתם בול עכשווי בחותמת האירוע המיוחדת.

הוותיקים זוכרים בוודאי את ראשיתו של משמר הגבול בשנת 1950, שכלל כמה עשרות אנשים ופעל כיחידה צבאית במסגרת צה"ל. בשנת 1951 הועבר משמר הגבול מצה"ל למשטרת ישראל והיחידה גדלה ואורגנה בשלוש פלוגות. אנשי משמר הגבול היו באותו זמן מתנדבים לשרות בתנאי קבע. רבים מאנשי היחידה היו מבני המיעוטים - דרוזים צירקסים ובדואים ושרותם המשותף עם יהודים הוא אחד ממאפייניו של משמר הגבול. כבר בשנים הראשונות לקיומו של משמר הגבול היו לחיל חללים. לזיכרם הוקמה האנדרטה הראשונה בבסיס מג"ב ליד קיבוץ אייל שבדום השרון. מונצחים בה 38 חללי החיל, שנפלו בשנים 1952-1966.

השנה, ערב יום הזיכרון לחללי מלחמת ישראל, יופיע ב-26.4.92 בול מיוחד עם אנדרטת חללי משמר הגבול. לבול הזיכרון נבחרה האנדרטה שבצומת עירון, שהוקמה לזכר 206 חללים ששמותיהם חקוקים בחדר הזיכרון שבמגדל התצפית.

בשנים האחרונות מוטלת על משטרת ישראל האחריות לביטחון הפנים במדינה ובמסגרת היערכות זו נועדו למשמר הגבול תפקידים נוספים, כמו הפגנות ומלחמה בטירור (ימ"מ), שמירה על נמל התעופה ונמלי ים וגם לחימה בפשיעה ולכידת עבריינים נמלטים.

את הבול עיצב מעצב חדש, יגאל גבאי, יליד חולון, בעל סטודיו לעיצוב גראפי. הבול הוא בערך נקוב של 85 אגורות.

בול המוסדות הלאומיים

בהנפקות 26 באפריל צפוי גם בול מיוחד לציון האדריכלות בישראל, המשך לבולים שכבר הופיעו בנושא זה. הבול הצפוי הוקדש לבניין המוסדות הלאומיים בירושלים, לפי תכנונו של יוחנן רטנר (1891-1965). רטנר, יליד אודסה שברוסיה, למד בגרמניה ועלה ארצה ב-1923 וכאן פעל כאדריכל וכאיש אירגון ההגנה (הוא ש"הוליד" את יישובי "חומה ומגדל". במלחמת השיחרור הגיע רטנר לדרגת אלוף ואחר-כך היה נספח צבאי במוסקווה. היה פרופסור לאדריכלות בטכניון בחיפה ותיכנן מבני ציבור רבים, ביניהם המוסדות הלאומיים (1928-1932).

בנינים אלו הועתקו עתה לבול זיכרון מיוחד לציון האדריכלות בישראל. בבול החדש נראה בניין המוסדות הלאומיים,

בול בגין - במלאות שנה לפטירתו

בול זיכרון ראשון לזכרו של **מנחם בגין** ז"ל, ראש הממשלה הראשון בממשלת ליכוד, אושר על-ידי ועדת השרים לטקסים וסמלים ובשרות הבולאי הוחל בהכנות להנפקת הבול.

ממקור בכיר ברשות הדואר נודע לנו, שההצעה להנפקת בול בגין באה הפעם מן השרות הבולאי, לפי המסורת של הנפקת בולים לזכר ראשי מדינה, נשיאים וראשי ממשלה, כמו וייצמן, שרת ובן - גוריון, לזיכרם הוצאו בולי דיוקן. בול מנחם בגין יופיע במלאות שנה לפטירתו, בחודש מארס 1993 וישא דיוקן לפי צילום.

השרות הבולאי לא יקיים מכרז על עיצוב בול מנחם בגין, אולם הצייר שנתבקש לצייר את הדיוקן יגיש מספר הצעות ציור, מהם תבחר ההצעה לפיה יודפס הבול.

קולומבוס בישראל

בישראל יצויין השנה גם יובלו ה-500 של קולומבוס, מגלה העולם החדש, שנפתח לפניו בהגיעו ליבשת אמריקה.

קולומבוס נולד, כנראה, ב-1451 בגנואה שבאיטליה, ועל-פי עדותו היה יורד-ים כבר בגיל 14. את נסיונו הימי רכש בהפלגות אל מזרח הים-התיכון והאוקיינוס האטלנטי. בימים ההם הצטיינה פורטוגל במיפוי ותגליות ימיות וספנים פורטוגליים חישבו את התייב הימי להודו בהקיפן את אפריקה בכיוון מזרח. קולומבוס למד גיאוגרפיה בליסבון, והציע להפליג אל הודו בכיוון מערב, רעיון שהיה נועז ומהפכני בימים ההם. קולומבוס גיבש את תכניתו והציעה לחואן השני מלך פורטוגל אך זה דחה את הצעתו וכמוהו עשו גם מלכי צרפת ואנגליה. גם הזוג המלכותי הספרדי איזבלה ופרדיננד, סירבו לקבל את ההצעה. ורק גיזבר מלכות ארגון ומזכיר בית המלכות, האנוסים **גבריאל סנחס ולואיס דה סנטנגל**, התלהבו מן הרעיון והציעו להלוות למלך את הכסף הדרוש למימון המסע. כעבור שנים מספר, מתגשם הרעיון וב-3 באוגוסט 1492, יצא קולומבוס למסעו בשלוש ספינות ועימו כ-80 איש.

ההפלגה היתה מייגעת ביותר, עם ניסיונות התמרדות, אך בליל ה-12 באוקטובר, נתגלה אי לאור הירח המלא וקולומבוס קרא לו בשם סט. סלבדור. בהמשך המסע, הגיעו לקובה ולהאיטי וחופים אחרים ובמארס 1493, שב לספרד עם בשורת הגילוי המרעיש. קולומבוס ערך עוד ארבע הפלגות אל העולם החדש, במהלכן, הגיע

לאמריקה הדרומית ולחופי אמריקה המרכזית. את אספני הבולים לזיכרו של קולומבוס מעניינת תמיד שאלת יהדותו שכן כמה מן החוקרים סבורים שהיה ממוצא אנוסים ומנסים להסביר זאת, שידע ספרדית גם בעת שהותו באיטליה ואולי בשל כך שהיו לו קשרים הדוקים עם אנוסים רבים. מה שאינו שנוי במחלוקת, היא העובדה שקולומבוס נסתייע בהחלטותיו בקרטוגראפים ואסטרונומים יהודים כמו **רבי אברהם אבן-עזרא**, ו**רבי יעקב בן מכיר**, **רבי לוי בן גרשון** שהכין את "מטה יעקב" באמצעותו קבעו את מיקום האניה. ידוע גם שקולומבוס נשא עימו בהפלגותיו את התרגום הלאטיני של "לוח התמיד" של **רבי אברהם זכות**.

בול קולומבוס בישראל מראה את שלוש אוניותיו ממסעו הראשון כשברקע לוח ניווט בו נעזר קולומבוס במסעו, שמחברו הוא רבי אברהם זכות.

מדליית ד"ר אופיר

במעמד מיוחד העניק יו"ר ההתאחדות, עו"ד אלי ובר, את מדליית ד"ר אופיר ז"ל, לבולאי הוותיק, העיתונאי **שלמה שמגר** על פעילותו הבולאית רבת השנים.

בהכנה קטלוג מס' 12

קטלוג בולי ישראל, מהדורה חדשה מס' 12, נמצא עתה בהכנה וצפוי להופיע עוד השנה. הקטלוג יופיע במתכונת דומה לזה שהופיע לפני כשנתיים - מס' 11. הוא יכלול את כל בולי ישראל בשתי שפות וצילומי הבולים בצבע, לרבות פרוט כל הסטיות בקשר לבולי דואר עברי, דוגמאות של גיליונות אשנב ודפוס, גיליונות זיכרון וכו'. הקטלוג יופיע בהוצאת כרטא ויופץ על-ידי השרות הבולאי.

שני רבנים

הרב יוסף חיים

הרב **יוסף חיים** נחשב לגדול מנהיגי הרוחניים של יהדות בבל בדורות האחרונים. הוא בן למשפחת רבנים (סבו הוא הרב משה חיים, שישב על כס הרבנות בבגדד במשך 50 שנה. אביו הרב אליהו, היה תלמיד חכם ובעל הון בעירק).

הרב יוסף חיים ידוע בשם "הבן איש חי", נחשב לסמכות הילכתית ותיקן תקנות בענייני הלכה. גדולתו נעוצה בכך שהשכיל להתאים את ההלכה לרוח הזמן ועל-ידי כך סייע לקהילה לשמור על אחדותה החברתית בעידן של תמורות.

ב-1869 עלה לירושלים, בה הדפיס את רוב ספריו בין חיבוריו הנודעים - "בן יהודע" - חמישה כרכים ובהם פרשנות לפרקי האגדה של התלמוד הבבלי.

תרומה למוסיאון

המוסיאון לדואר ולבולאות המוקם עתה בקרית המוסיאונים ברמת אביב, קיבל הודעת תרומה בצורת אוסף מסמכים של גיטאות ומחנות ריכוז, של הנס זלצמן משוויצריה, המשמש שם עורך כתב-העת הבולאי - "הבולאי הישראלי". זלצמן ורעייתו ציוו את האוסף למוסיאון במותו של האיש או במלאות לו 70 שנה, ב-23 באוקטובר, שנת 2000. הצוואה תרומה בידי נטריון (האוסף הוערך בכ-20 אלף דולר).

יעקב שבתאי - סגן נשיא W.P.C

ד"ר שמעוני הציע שההתאחדות תעלה את מועמדותו של שבתאי כסגן נשיא W.P.C מטעמה. כיוון שההתאחדות היא רק חברת כבוד ב-W.P.C, טוענים ד"ר לייבו ואחרים שלא ייתכן שההתאחדות תמנה סגן נשיא לישראל מטעמה. וז"פ אישר פה-אחד את הנוסח המאפשר להתאחדות להודיע ל-W.P.C כי המועמדות של יעקב שבתאי, כסגן נשיא מטעם האגודה לתולדות הדאר ואגודת יודאיקה, נראית לה.

בהנפקה הקרובה של השרות הבולאי צפויים, בין היתר, שני בולי דיוקן של רבנים: **הרב חיים יוסף דוד אזולאי** - החיד"א והרב יוסף חיים (הבן איש חי). הראשון יליד ירושלים (1724-1806), היה רב מקובל, סופר ועסקן ציבורי, והאחר ממנהיגי הרוחניים של יהדות בבל (1834-1909).

הרב חיים אזולאי

הרב אזולאי עשה הרבה בשליחויות חו"ל, הן כרב שליה דרבנן של עדת חברון למצרים וכמה מארצות אירופה, הן כחוקר ספרים עתיקים ומחברם של ספרים רבים. הוא שבדק לראשונה את הספרים העבריים שבספריות איטליה וצרפת; חיבוריו עוסקים בענייני הלכה, פרשנות המיקרא, פירושי מסכתות במשנה ובתלמוד, הגדת פסח, דיני תפילה וכו'.

הרב אזולאי מת באיטליה ונקבר בעיר ליבורנו, אולם ביוזמת הרב הראשי יצחק ניסים, הועלו עצמותיו בשנת 1960 לישראל וקבורים ביד חיד"א, בהר המנוחות בירושלים.

הבול לזכרו של הרב דוד אזולאי עוצב בידי מאשר יוזפולסקי מעצבת חדשה, ילידת לנינגראד, עתה ישראלית. המעצבת היא ציירת ובעלת סטודיו בתל-אביב. ערכו הנקוב של הבול 85 אגורות.

בבולגריה - בול וחותמת במלאת 500 שנה להתישבות יהודי ספרד בבולגריה

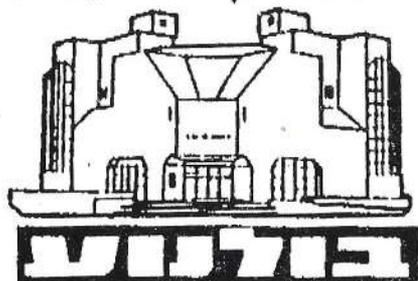
"בולנוע" - תערוכת בולים בקולנוע

"בולנוע" - תערוכה וסרטים בנושא בולי קולנוע
תתקיים בחול המועד פסח תשנ"ב (19-26.4.92)
בסינמטק תל-אביב.

התערוכה היא אירוע בולאי מיוחד הנערך לראשונה בישראל בחסות השירות הבולאי - רשות הדואר, סינמטק תל-אביב והתאחדות בולאי ישראל. באולם הכניסה לסינמטק יוצג אוסף יחודי ונדיר של בולים בנושא קולנוע, שהם חלק מאוספו של העיתונאי שלמה שמגר. האוסף כולל מסמכים נדירים: חותמת הדואר הראשונה בנושא קולנוע, חותמת מיוחדות מכל הפסטיבלים הקולנועיים החשובים, ועוד פריטים נדירים. יוצגו גם בולי וולט דיסני מארצות רבות.

בחסות התאחדות בולאי ישראל יוצגו סרטי וידאו וסרטי הדרכה בנושא בולים. באדיבות חברת גלובס יוקרנו "הבול הקסום", "חידון בחרוזים" והפרק העשירי של "דקלוג" של קישלובסקי. ילדים יקבלו שי בולאי מטעם התאחדות בולאי ישראל. במקום יפעל סניף דואר ותוטבע חותמת אירוע מיוחדת.

סינמטק תל אביב

תערוכת בולים בנושא קולנוע
תל אביב-יפו • ט"ז ניסן תשנ"ב
TEL AVIV-YAFO • 19.4.1992
תל אביב - יאפו

נוער ישראל במקום שישי

תערוכת הבולים העולמית לנוער - "קנדה 92" -
ננעלה עם הישגים מרשימים למציגים הישראלים.

בתערוכה השתתפו 13 מציגים צעירים מישראל וכן שופט ישראלי, הקברניט יעקב שבתאי, שהיה גם הנציג בתערוכה. בתערוכה השתתפו 35 מדינות - 500 אוספים, וישראל דורגה במקום ה-6.

ואלה המציגים וציתיהם:

- 1 גיא שיפטן - מוזהב גדול ופרס מיוחד.
- 2 שלומי וולפנר - כסף גדול ופרס מיוחד.
- 3 רונן יובל - כסף
- 4 רוני סלנט - כסף
- 5 אלעד כהן - כסף
- 6 בני מנטין - כסף
- 7 מיכאל ארגוב - כסף
- 8 נטע כהן - כסף
- 9 נועם פינגר - כסף
- 10 שי פינגר - מוכסף
- 11 גור עמיחי - מוכסף
- 12 אברהם יריב - מוכסף
- 13 שי שבתאי - פרס מיוחד, מחוץ לתחרות

חותמת אירוע מיוחדת מטעם רשות הדואר הוטבעה לתערוכת הנוער במונטריאול, קנדה. ההתאחדות שיגרה לאירוע מעטפות מיוחדות.

הכרזה שנפסלה

רשות הדואר פסלה באחרונה כרזה שהודפסה לתערוכת "קולנוע" בסינמטק. הסיבה - מרילין מונרו שבתמונה, אינה מוצגת בלבוש מלא, אלא בבגדים וגרבוניים...מה דעתכם על הפריצות המשתוללת בחוצותינו...

מדיוני הוועד הפועל של ההתאחדות

ד"ר לייבו דייוויל על "פילניפון": הרמה היתה טובה עד טובה מאוד, לישראל היו הישגים טובים. מדליית הזהב של שמואלי משמחת במיוחד. לא היה נעים להודיע על ביטול תערוכת "פאפה 93". חשוב שנערוך תערוכות - כי לא מכירים אותנו, כי אין לנו דבר אחר להציע, ואנשי פ.י.פ. אוהבים לנסוע לתערוכות. חשוב שנשתלב במגמה הכללית של החזרת ההנאה לבולאות ונקדם את סלון "מופילה" יחד עם השירות הבולאי. למשל ניתן להעניק פרסים לאוסף המצחיק ביותר, המלמד ביותר וכדומה.

העיקר באגף זה - שהבולאות לא תישאר "מקצוע" בלבד. בטוקיו היה סלון "מופילה" עם הרבה בולאות מסורתית והרבה עיסוק בתעריפים של שירותי הדאר.

לא אושר להתיר חברות נלווית בפ.י.פ. למנהלות דאר. דמי החבר לפ.י.פ. נקבעו על פי היקף התצוגות של כל מדינה, וקונגרסים של פ.י.פ. יערכו בעתיד רק פעם בשנתיים. שינוי תקנותי יגדיל הסיכויים שלנו לקבל שופטים בתערוכות.

לאונרד בוהלן

על אף המשברים בבולאות הישראלית ישנם עדין חסידים בעולם האוספים בולי ישראל. איש חסיד כזה, שעליו כבר כתבתי ב"הירחון הישראלי לבולאות" בשנת 1981, הוא **ליאונרד בוהלן** Leonhard Bohlen מהעיר אאכן בגרמניה.

בולאי זה קשור לבולי ישראל בכל נימי נפשו ובכל 80 שנותיו. הוא מוכר למספר גדול של בולאי ישראל, מאז התערוכה הבין-לאומית שהתקיימה בירושלים בשנת 1973.

כבר בתערוכה זו הציג אוסף נהדר, בה הביע את מסירותו ואהבתו למדינת ישראל.

לא היה זה אוסף לשם איסוף, אלא הבעת הזדהות עם העם בישראל, אשר הביטוי שלו היה איסוף בוליה.

אוספו של בוהלן הוצג בעשרות תערוכות, בחו"ל ובפרט בעריה של גרמניה. עד כמה שידוע לי, הרי לכל הפחות פעמיים בשנה מופיע בוהלן עם בולי ישראל בתערוכה בולאית מקומית.

במשך השנים קיבל כבר מדליות זהב גדולות, הוא מרבה להרצות על בולי ישראל והוא ללא ספק שגירנו הבולאי בגרמניה...

בקשריו האישיים, הצליח לשכנע את מנהלת הבנק לחיסכון Kreissparkasse Aachen לקיים באולמיה המפוארים, תערוכת בולי ישראל (1992.5-9.28.4).

בתערוכה בולי מנהלת העם ובולי ישראל ב-20 מסגרות של 12 דפים למסגרת. התערוכה מיועדת לציין ארבעים שנות מדינת ישראל. מר בוהלן ירצה ויסיביר את הבולאות בתקופת מנהלת העם והשימוש בבולי קרן קימת לישראל, או ההוצאות המיוחדות של צפת, נהריה, ירושלים וראשון לציון.

מעשיו ופעילותו של האיש ראויים להוקרה מיוחדת ונשלח לו מכאן הידד ויישר כח.

מרדכי סונדק

יהדות בולגריה באוספו של דרגומיר זגורסקי

בתערוכת "חיפה 91" הוצג אוסף יפה בשם "יהדות בולגריה". במכתבים וגלויות, במיסגרת תולדות הדואר, אפשר היה לראות את תרומת יהדות בולגריה במסחר, בתעשייה ובתרבות של בולגריה.

לאוסף הוענקה מדליית כסף גדולה.

האוסף הני"ל, שהוצג אצלנו, מוצג עתה במסגרת החגיגות, בבית הכנסת הגדול והיפה בסופיה, שעבר שיפוץ יסודי ונפתח מחדש, בצורה חגיגית. רבים שאלו פרטים על בעל האוסף. זאת הזדמנות לענות על שאלה זו.

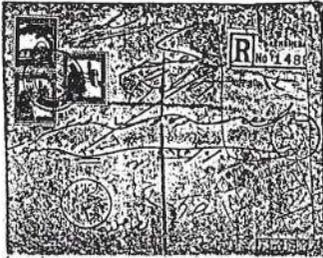
האוסף שייך לדרגומיר זגורסקי (Dragomir Zgorski), שנולד בסופיה ב-18 ביולי 1925. אביו, איואן, היה מגדולי הסוחרים הבולאיים, בעל זכויות רבות הן בבולאות, והן בספרות הבולאית. דרגומיר, שינק את הבולאות עוד מילדותו, המשיך בדרכי אביו. הוא לא יכול היה לשאת את המישטר הקומוניסטי, וברח לאירופה. התגורר שנים רבות בווינה, וכעת נימצא בארצות הברית, שם הוא פעיל מאוד. כתב ספרים שלדעתי הפרטית, ספריו הפילטליים הם הטובים ביותר בשטח הבולאות הבולגרית. הוא חקר ביסודיות בצורה ראויה לציון את בולי בולגריה הנדירים ותולדות החותמות בתקופה הקלאסית, עם פרוט מלא. על ספרו "רומליה המזרחית" קיבל אצלנו ב"ישראל 85" מדליית כסף גדולה.

זגורסקי כתב גם ספרים הקשורים ביהודים, והוא ידיד מסור ונאמן שלנו. למשל, בשנת 1977 כתב את הספר "מי הציל את יהודי בולגריה", וספר זה הודפס בהמשכים בעתון בבולגרית "פאר" שהופיע בישראל. כתב גם רומן על החיים המשותפים הטובים של יהודים ובולגרים, וגם זה פורסם אצלנו.

זגורסקי הינו בעל אוסף בולגריה עצום במימדיו. ב"יוני 75" שם קיבל מדליית זהב, מאז לא הציג אוסף זה שוב.

מ.ש.

מאת איתמר קרפובסקי

תקופת המעבר של תולדות הדואר בבאר שבע מעניינת בעיקר בגלל שני אספקטים:

- א. המשכה הארוך של תקופה זו, שנימשך כפי שניראה להלן כ-14 חודשים.
- ב. המיגוון הרב של רשויות הדואר השונות שפעלו במקום בתקופה הנידונה.

השלטון המנדטורי הבריטי בארץ-ישראל פתח משרד דואר אזרחי בבאר-שבע כבר בחודש יולי 1920. משרד דאר זה פעל בעיר באופן רצוף עד לתאריך 30 באפריל 1948, כאשר נסגר עקב סיוע המנדט הבריטי בארץ-ישראל, יחד עם יתר סניפי הדואר בארץ. אולם, בניגוד לסניפים אחרים, לא הוחזרו חותמות הדואר המנדטוריות לגניזה, אלא נשארו במקום. הסיבה לכך לא ידועה, אולם יתכן שזה קשור למצב החרום ששרר אותה עת בדרום הארץ.

העיר באר-שבע, היתה בראשית שנת 1948 עיר ערבית טהורה, שמנתה כ-700 תושבים ושימשה כמרכז אדמיניסטרטיבי וכלכלי לשבטי הבדואים שבסביבה.

כבר בתחילת שנת 1948 התחילו פעולות האיבה בדרום, וזו הסיבה לכך שלא שרד כמעט דואר מנדטורי מהימים האחרונים לפעולתו בבאר שבע. דוגמא למכתב נדיר כזה מובאת כאן. מכתב מסחרי רשום אשר נשלח מבאר-שבע לכתובת במצריים כשהוא מבוילל בתעריף הנכון של 35 מיל. המכתב לא נידרש (לפי החותמת המלבנית - UNCLAIMED המופיעה מאחור), מעבר צנזורה מצרית, ואחר כך הוחזר לשולח דרך העיר עזה, שלשם הגיע בתאריך 27/11/1948, כחודש לאחר שכוחות צה"ל כבשו את באר-שבע. ולכן נישאר "תקוע" בסניף הדאר המצרי של עזה.

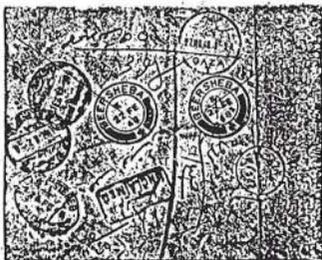
פלישת צבאות מדינות ערב לארץ-ישראל ביום 15/5/48, מצאה את הצבא המצרי פולש לבאר-שבע, תופס את העיר שהיתה כאמור בעלת אוכלוסיה ערבית, מתמקם בה והופך אותה לבסיס קידמי לוגיסטי חשוב לצבא בנסיונו לכבוש את ארץ-ישראל מדרום.

המצרים התכוננו והכינו מראש את הפלישה, ולשם כך הכינו למפרע בולים וחותמות מתאימות שישמשו אותם בבוא העת, ולכן כבר בתאריך המוקדם של הראשון לחדש יוני 1948, הם פותחים מספר בתי-דאר בנקודות הישוב שנתפסו בעת הפלישה ומיד מתחילים להפעיל שרותי דאר מסוג "EGYPTION OCCUPATION".

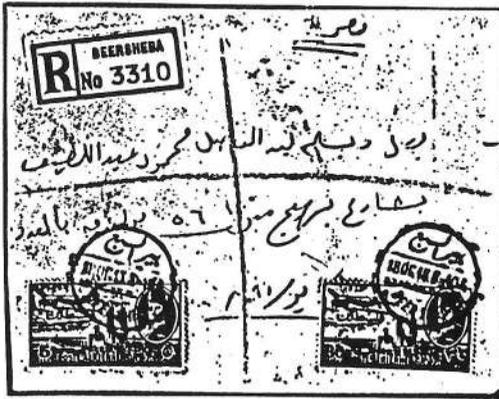
"POSTS" ולצבא ולאוכלוסיה הערבית המקומית. הם הכינו חותמות דו-לשוניות בשפה הערבית והאנגלית, כשבמרכז התאריך בתור בולי-דאר, הם פתחו מספר סדרות של בולים מצריים מהמגן - וכן סידרת בולי דאר-אויור, עם הדפס-רכב "PALESTINE" ערבית ובאנגלית. תעריפי הדאר נשארו כפי שהיו בתקופה הבריטית-מנדטורית הקודמת.

עובדות אלו מיושמות במלואן גם בבאר-שבע. תצלום מס, 3 מראה מכתב מקומי מוקדם, מיום 10 ליוני 1948, כשהוא מבוילל בבולי "PALESTINE" המצריים וחתום בחותמת הדו-לשונית של "Egyptian Occupation" בבאר-שבע.

דאר מצרי זה פעל בעיר עד לתאריך 21 באוקטובר 1948, היום שבו כבשו כוחות צה"ל את העיר מידי הצבא המצרי שנסוג ביחד עם התושבים הערבים של העיר. באופן מעשי פעל לכן הדאר המצרי

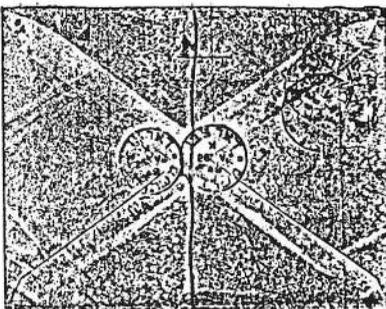
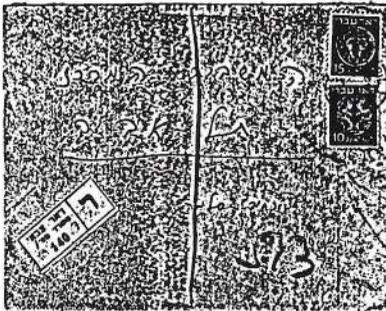

בבאר-שבע כ-140 יום. למרות שזו תקופה לא קצרה. ידועים עד היום רק שני מכתבים רשומים מסחריים, שיצאו מבאר-שבע והגיעו ליעדם. המכתב שנושא תווית רישום מנדטורית, נשלח ב-6.9.48 ללוב ומבוילל בבולי "PALESTINE" המצרים בסך של 35 מיל וחתום בחותמת המצרית של באר-שבע. כיוון שהנמען לא נימצא, הוחזר המכתב לשלוח לאחר שנבדק והוחתם בידי הצנזורה המצרית. הוא הגיע לדאר המצרי בעזה חזרה ביום 19 באוקטובר 1949, כלומר יומיים לפני שבאר-שבע שוחררה, ולכן נשאר "תקוע" בעזה.

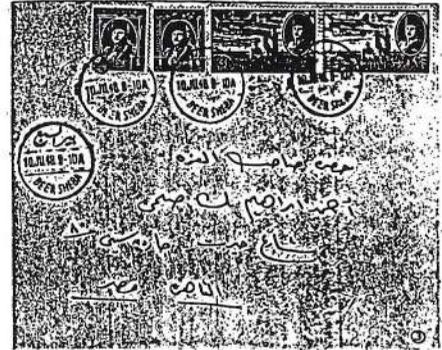
לפנינו דוגמא נדירה ביותר למכתב רשום מהסדר זה. הצלום מראה מכתב מסחרי אזרחי חשוב מבאר-שבע, שנשלח ביום 25 למאי 1949, מסניף חברת "המשביר המרכזי" למרכז החברה בתל-אביב. המעטפה נושאת תווית רשום של דאר-צבאי מסי 1 ומבויילת בשני בולי דאר-עברי. החתומים בחותמת הצבאית של משרד מסי 1. מאחור מבחינים בחותמת טרנזיט צבאית של בסיס א מ-25 במאי, וחותרמת הגעה של דאר תל-אביב מ-26 במאי.

אי פתיחתו של דאר אזרחי בבאר שבע במשך זמן רב, עורר גל של מחאה בקרב האזרחים שהתישבו בעיר, והם דרשו בתוקף פתיחת דאר אזרחי נפרד עבורם. את המאבק הזה מסמלת מלחמתו

ביום בו שיחררו כוחות צה"ל את העיר, מצאו בדאר, בין היתר, שני מימצאים חשובים: האחד, צרור של מכתבים רשומים (כעשרה מכתבים), כולם נושאים את החותמת המצרית מיום 18 באוקטובר והוכנו למשלוח, אך בגלל הקרבות לא הספיקו להשלח. תווית הרישום המנדטורית שעליהם הם מסידרת מספרי ה-3300.

הדבר השני שנמצא, היו שתי החותמות המנדטוריות הקודמות מסוג המעגל האחד ושני המעגלים, אשר לא הוחזרו לארכיב לגניזה. חיילי צה"ל השמחים, ניצלו את הדבר, והכינו בעזרתם מזכרות בולאית.

עד לשחרור באר-שבע, קיבלו ישובי הנגב הדרומי, ברובם קיבוצים, ויחידות הצבא שהיו פזורות בשטח, את שרותי הדאר שלהם באמצעות משרד דאר צבאי מסי 10 ששכן בקבוץ "רוחמה". בעקבות שחרור העיר, פתחו שלטונות הצבא במקום משרד דאר צבאי חדש - מספר 1. ב-7 בנובמבר 1948. המשרד שכן "בבית-התחבורה", ונעד לספק שרותי-דאר לאנשי הצבא והאזרחים המתגוררים בעיר, וכן לישובי הסביבה. המיוחד שבו שהוא שירת גם אזרחים, באין דאר אחר במקום.

מכתבי החילים היו כידוע פטורים מבול, אולם לא כן מכתבי האזרחים, אולם עקב מצב החרום ובאין דאר אזרחי, נהנו גם אזרחי העיר מהסדר זה. הבעיה התעוררה לגבי מכתבי אזרחים רשומים. כאן נמצא הסדר מעניין במיוחד, על-פיו גבו מהשולח רק את דמי "הרישום", דהיינו תעריף של 25 מיל שהיה נהוג באותו הזמן, אולם פטרו אותו מדמי המשלוח הרגילים של מכתב שהיו אז בערך 15 מיל. את התעריף גבו באמצעות בולי-דאר עברי שהיו בשימוש בכל רחבי הארץ. לא ברור אם הבולים נמכרו במקום, או שהשולח היה חייב לדאוג להביאם עימו מהצפון. את המכתבים "האזרחיים" היו מעבירים לבסיס הדאר הצבאי בתל-אביב, ושם הוא נמסר לדאר האזרחי הרגיל.

הרבה זמן לא היתה לו, לשרות הבולאי הישראלי, הצלחה מסחרית גדולה, כפי שהיתה השנה בהופעת גיליונות-הזיכרון המיוחדת למוסיאון הדואר, המוקם זה עתה בקרית המוסיאונים ברמת-אביב. הגיליונות הנזכרת היא רחוקה מלהיות פריט מרשים מבחינה גראפית-אמנותית ואף-על-פי-כן היא הצלחה מסחררת.

המדובר בגיליונות זיכרון שהופיעה אשתקד בשתי צורות - אחת מנוקבת שנמכרה לכל המנויים וכן במכירה חופשית במשך כמה שבועות ובמקביל אותה גיליונות בלתי מנוקבת בכריכה מיוחדת, במהדורה מוגבלת מראש, אבל במחיר יקר. הכנסותיה של זו, שהיו גבוהות ביותר - 48 ש"ח לכל פריט - הן קודש למוסיאון הדואר והבולאות המוקם עתה. מסתבר שעל-אף המחיר הגבוה והתקופה הלא נוחה לבולאות הישראלית, בכל זאת, נמכרו כ-47 אלף גיליונות כאלה וההכנסה מסתכמת בכשניים ורבע מיליון ש"ח. הגיליונות המנוקבת, שנמכרה ב-4 ש"ח בלבד ובמהדורה מקובלת של כ-200 אלף עותקים (טרם פורסמה המהדורה), הביאה כ-800 אלף ש"ח בלבד, במקרה הטוב. ס"ה כ-3 מיליון ש"ח הכנסה משתי הגיליונות, הוא הישג עצום בימים אלה.

אכן, הסיכוי שניתן לציבור לרכוש פריט במהדורה מוגבלת, אפילו שהוא יקר, נמכר היטב והציבור רכש 47 אלף גיליונות במחיר 48 ש"ח הגיליון!!

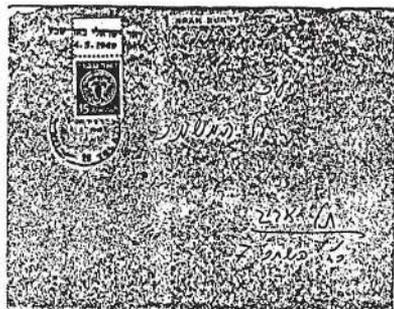
מנהל השרות הבולאי, ינון ביילין, אכן הביע שביעות רצון מופגנת בעניין הגיליונות. אנו, כמובן, "מפרגנים" לו, אבל, מציעים לו באותה הזדמנות ליצור יצירות בולאיות יפות יותר מגיליונות המוסיאון, על-אף שהמכירה, הפעם, הצליחה.

השרות הבולאי לשבוע מקוצר

עמי עפרוני מ"מ מנהל השיווק בשרות הבולאי, מסר לנו שהשרות הבולאי עבר בימים אלה לשבוע עבודה בן 5 ימים ואולם אשנבי המכירה של חומר בולאי יפעלו גם בימי ו'.

לשכת השרות הבולאי פועלת בימים א-ו' בשעות העבודה הרגילות - 8.00-15.30 בימי א-ה' ו- 8.00-13.00 בימי ו'.

הכתובת: רח' ירושלים 12, יפו.

הפרטית של אזרח בודד אחד בשלטונות. אדם בשם חביב שובר, תפס יוזמה והכין בעצמו תיבת דאר בצבעי כחול-לבן עם הכתובת "דאר באר-שבע" הודיע על פתיחת השרות והכין גם חותמת יד בשפה העברית עם הכתובת "דאר ישראלי באר-שבע" והשאיר גם בעברית (בסוגריים- באנגלית) התאריך 4.5.1949. האיש לקח מספר מעטפות, בייל אותן בבולי דאר עברי בתעריף המקומי של 15 מיל ושלח אותן למערכות עתוננים בת"א כמו "חרות" ו"על המשמר" כדי לתת פרסום לשרות הדאר החדש שהקים. את הבולים החתים בחותמת הפרטית שהכין באחת מתיבות הדאר בתל-אביב, כך שהמכתבים קיבלו גם חותמת ישראלית רגילה. על פעולה זו, הוא הועמד לדין, הובא למשפט ונקנס בקנס סמלי של 50 פרוטה כשהשופט מתחשב במניעי הפעולה שלא נעשתה על מנת לקבל רווחים.

פעולה זו ואחרות אכן עשו את שלהם, וביום 14 ביולי 1949 פתח דאר ישראל את הסניף הישראלי הראשון במקום.

צלוס אחר מראה מכתב מסחרי רשום מוקדם מהדאר הישראלי של באר-שבע, שנשלח ביום 28 ביולי 1949. המכתב מבויל בתעריף המלא של מכתב רשום - 40 מיל, וחתום בחותמת הישראלית הראשונה מסוג של באר-שבע. יש לציין שהשימוש מצוין בתווית רשום מנדטורית אבל שונה.

BIBLIOGRAPHY

1. David Dorfman, "Palestine Mandate Postmarks" - עמ' 41
2. Nachtigal & Fixler, "Regular Postmarks of Israel Post" - עמ' 20
3. Spiegel & Kanner, "The Services of the Army Post Office during the war of Independence" - עמ' 16, 20
4. Jacob Gerstenfeld, "The Man who Created a Private Post in Beer Sheba", THLP 37 (1957), P. 824.

מאת א. לינדנבאום

המחוז האוטונומי לשעבר של בירוֹבִיז'אן, שבברית המועצות לשעבר, ידוע אצלנו לא רק בשל ההתיישבות היהודית שהיתה שם, אלא גם בשל הגילויים הפילטליים היהודיים שהיו שם. להבנת התופעות הפילטליות-דואריות שהיו שם ומעניינות עד עצם היום הזה את אספני היודאיקה במיוחד, נקדים במעט רקע להבנת הנושא.

עד היום יש כמה סברות בקשר למניעים של ממשלת ברית-המועצות, שהביאו להחלטה להקים אי-שם במזרח הרחוק, חבל אוטונומי מלאכותי ליהודים. לחבר מיכאל קלינין היתה כוונה "אמיתית" להקים בית לאומי ליהודים, בדומה ללאומים אחרים בבריה"מ, שלמראית העין נהנו מחינוך ותרבות לאומית של עמיהם. יש החושבים שבהצעה זו היה משום רצון ליצור תחליף לרעיון ההתיישבות הצינית בארץ-ישראל.

חבל בירוֹבִיז'אן הוא בתחום ארץ חברובסק, ברפובליקה הרוסית הפדרטיבית בחלק האסיאני, עם אוכלוסיה יהודית מעטה (הרוב אינו יהודי), בשטח של כ-36 אלף קמ"ר, כשהעיר המרכזית היא בירוֹבִיז'אן (השם ניתן לחבל כולו משום מיקומו על גדות היובלים של נהר אמור - בירה ויבז'אן). ערים אחרות בחבל הן חברובסק, ולדהיים, בירופלד ואובלוצ'יה, אולם הראשונה לא נכללת במחוז היהודי בירוֹבִיז'אן, שכן היא העיר המרכזית של ארץ חברובסק כולה, מנהר אמור ועד מיצר ברינג - טריטוריה במזרח סיביר.

במחוז בירוֹבִיז'אן, שבמאוס 1928 הוחלט לישוב יהודים, הוקמו תוך כעשר שנים 18 ישובים חקלאיים (קולחוזים), אך היהודים העדיפו את ההתיישבות בערים. היהודים בבירוֹבִיז'אן המחוז היו הקבוצה הרביעית בגודלה וכנראה שאף פעם לא היו שם יותר מ-50 אלף יהודים, והדבר בא לדי ביטוי גם בחותמות הדואר הידועות מבירוֹבִיז'אן. תחילה היה בהן השם הדו-לשוני (ינדיש ורוסית). מאוחר יותר לא הופיע השם באותיות עבריות, אלא בראשי תיבות. באחרונה מופיעות חותמות הדואר משם ברוסית בלבד ואין זכר למלים "אוטונומיה יהודית".

סברה אחרת מצביעה על כוונה סובייטית ליצור במזרח הרחוק תריס סובייטי נאמן (והיהודים היו כאלה) בפני החזית היפאנית (ששלטו אז במנצ'וריה). יש גם סברה תמימה אחרת של התיישבות יהודית, בעיקר על בסיס חקלאי, לאחר שנרדפו באירופה, כי האוכלוסיה הלא-יהודית דחתה אותם מסיבות אנטישמיות ואי-התאמתם של המתיישבים היהודים לעבודה חקלאית במקום מושבם. בבירוֹבִיז'אן עשוי היה לקום חבל מיושב יהודים, שינהל ענייניו בצורה אוטונומית, ובאורח רשמי אף זכה לשם - "החבל היהודי האוטונומי בבירוֹבִיז'אן". לכאורה היה השם רשמי, שכן ניתן פרסום ברוח זו ואף הוזכר בחותמות הדואר המקומיות, אולם עם הזמן נעלמו המלים "החבל היהודי האוטונומי" בחותמות הדואר שהזכרנו, ובפרסומים מקומיים, והדבר מלמד שרשמית, לא רצוי לקרוא לחבל כך...

בשנת 1946, מיד אחרי מלחמת העולם השנייה, נתחדשה שוב ההתיישבות בבירוֹבִיז'אן, אחרי שבשנים הראשונות היתה עזיבה גדולה. בשנים אלו היו עדין חותמות עם ראשי תיבות באותיות רוסיות E.A.O, שפירושן יבִּרִיסקִיָה אבִּטוֹנוֹמִיָה אובִּלִסִּט" (מחוז יהודי אוטונומי). דואר כניל ידוע בעיקר מן העיר הראשית, בירוֹבִיז'אן, שם היתה אף חותמת "ירשום" עם השם בירוֹבִיז'אן ביידיש. החותמת הפחות ידועה היא מן העיר אובלוצ'יה, שגם בה היה דואר והיתה חותמת ובה אותיות עבריות. עד כה נודע על דוגמא אחת ויחידה של החותמת הנ"ל, שהוטבעה כחותמת-הגעה על מכתב שנשלח מנובוסיבירסק לאובלוצ'יה.

PARIS CHAMPS-ELYSEES

שאגאל ודאסו - בצרפת

בארץ מכירים את אביהם של המטוסים "מיסטר", "סופר-מיסטר", "מיראז' ו"אוראגאן", שהשתתפו בהרבה מלחמות שלנו, בשם מרסל דאסו. לא הכול יודעים, שאבי התעשייה האווירית הצרפתית היה יהודי בשם אדולף בלך, בנו של רופא יהודי אדולף בלך היה אסיר במחנה בוכנואלד ובתום המלחמה החליף שמו למרסל דאסו והתנצר (שמר על יחס חיובי לעם ישראל ולמדינת ישראל). עתה, במלאות 100 להולדתו של מרסל דאסי (הוא מת ב-1986, בגיל 94), הוטבעה בצרפת חותמת דואר מיוחדת לזכרו, המראה את הבית בו גר, בשאנו אליזה שבפריז. חותמת נוספת מראה את שער הנצחון ומטוס מיראז'.

חותמת אחרת תוטבע ב-6 באוגוסט 1992 במרכז תרבות במון-בלן, לרגל תערוכת אמנות קבוצתית עם שאגאל, מאטיס ואחרים. בחותמת מופיע שמו של שאגאל.

PASSY

מנדס פראנס - בצרפת

חותמת צרפתית אחרת הוטבעה ב-16 במרס השנה לזיכרו של **מנדס פראנס**, ראש הממשלה לשעבר, שגם הוא היה, כידוע, יהודי. חותמת זו הוטבעה בעיר קרבון בלנק.

גרים זמרי "בלוז" באוסף "יודאיקה"

יש אומרים ש"יהודי אף-על-פי שסרח, יהודי הוא" והכוונה ליהודים מומרים שאמנם נולדו כיהודים אך מתו כגויים ובכל זאת יש להתייחס אליהם כאל יהודים... לא מוכר לי בטוי דומה לגבי גרים, אבל, אלה אומנם לא נולדו כיהודים אבל לעומת זאת ימותו כיהודים ואם כך, הרי שהם יהודים גם לבלואות.

לפיכך, יש לנו בשורה לאספני יודאיקה - שני יהודים חדשים לאוסף - הגברת **מרילין מונרו**. הגיורת שזה עתה הופיע בבולים חדשים, זו הפעם השניה בבולי דואר, **וסמי דיוויס** ג'וניור, שכבר בגיל 24 לחייו התגייר ולפני כשנה מת כיהודי... גם הוא בפעם השניה בבולי דואר.

השניים הופיעו עתה בבולי טנזניה בסידרה גדולה של זמרי בלוז. סמי דיוויס מופיע בגיליון הבולים פעם אחת ואולם למרילין מונרו הוקדש גיליון בן 9 בולים וגיליונית מוזכרת, כשהיא מופיעה בהם ב-10 תנוחות שונות.

בגיליון של סמי דיוויס מופיעה גם **מרים מקבה**, **לואי ארמסטרונג**, **ויטני יוסטון**, **טינה טרנר**, **ליאונל ריצ'י**, **ג'ואן ארמטרדינג** ו**סקוט ג'ופלין**.

בירוביז'אן / המשך מעמוד 14

בחותרמת השם **אובלוצ'ה** מופיע בידיש - "אובלוטשיע" וברוסית שם העיר וכן ראשי התיבות E.A.O, התאריך 9.9.46 (המכתב יצא ב-1.9.46). אכן, פריט נדיר ומעניין.

מיעוט דברי הדואר מן הערים של מחוז בירוביז'אן נעץ בעובדה שמרבית הישובים היו מעורבים, והיהודים לא היו בהם רוב, כך שבתי הדואר בהן השתמשו בחותרמות רוסיות כמקובל בבריה"מ. כנראה שרק בבירוביז'אן ואובלוצ'ה היו סניפים עם חותרמת בנוסח יהודי, אבל גם שם השימוש בהן לא היה גדול.

הבול בערך הנקוב של 65 סנט מתיחס לפסוק 17 בפרק ט"ו: "הם הלבישוהו ארגמן, שמו עליו עטרת ששרגו מקוצים והחלו לברך אותו: שלום לך, מלך היהודים!"

אחרון הבולים בסידרה, בן 85 סנט, מתייחס לפסוק 19 - "הכהו על ראשו בקנה וירקו בו. גם כרעו על ברכיהם והשתחוו לו".

יש לציין שאספני "יודאיקה" לא נוטים לאסוף בולים המבוססים על הברית החדשה, גם אם הם מזכירים דמויות עבריים, אבל, כמובן, כל אחד אדון באלבומו.

פרט נוסף שכדאי להזכיר כאן, שיום הופעת הבולים ה-1 באפריל 1992 צויין גם השנה במקום בשם ביתניה, הנקרא בדרום אפריקה על-שם היישוב המקראי-בית עניה.

חותמת אוסטריה

בחודש פברואר הופיעו באוסטריה שני פריטים בעלי משמעות בתחום היודאיקה: שובלי בולים ליובל קק"ל, עם הקדשה מיוחדת (18.2.92) וחותמת מיוחדת עם בול שובל מתאים למלאות 10 שנים למותו של ד"ר היינץ ניטל, שעמד בראש עמותת הידידות אוסטריה-ישראל.

בחותרמת המיוחדת (משושה) דיוקנו של ד"ר ניטל וציון 30 שנות אגודת הידידות אוסטריה-ישראלית. דיוקנו מופיע, כאמור, גם בשובל הבול האוסטרי שהודפס ביוזמת אגודת ידידי הבול העיברי, ביוזמתו של מרסל רובין, יו"ר האגודה.

ספורטאים יהודים

בסידרת ספורטאים שהופיע בגויאנה, לרגל האולימפיאדה בברצלונה, שובצו תשעה ספורטאים מהם שניים ממוצא יהודי.

האחד הוא רודולף קארפאטי, שזכה במדליות זהב ב-4 אולימפיאדות והאחר הוא ינוס פוקס, שזכה במדליית זהב בווימבלדון כבר ב-1908 ובשטוקהולם ב-1912.

שניהם אלופים בסיף ושניהם שיחקו באולימפיאדות במשלחות מהונגריה.

ואי הנוצרים - פסחא וקריסמאס, הם עילה להנפקת בולי-דואר עם מוטיבים נוצריים קדושים. במדינות רבות מונצח הנושא הזה באמצעות אומנות של אמנים ידועי-שם וכך תופסים שתי צפורים במכה אחת - מנציחים קדושים ומציגים יצירת אומנות. מדינות אחדות מתעקשות לעשות זאת באמצעות אמנים מקומיים בני זמננו, שמתבקשים לצייר תמונות מחיי ישו ולעיתים משתמשים אף בפרי מכחולים של ילדים. המשונה בעניין זה, הוא העדר הדימיון בנושא צליבתו של ישו, למשל.

בוצאנה, שבדרום אפריקה, הנפיקה השנה לקראת חג הפסחא, בפעם העשירית, סידרת בולים המבוססת על פסוקים מספר מרקוס שבברית החדשה.

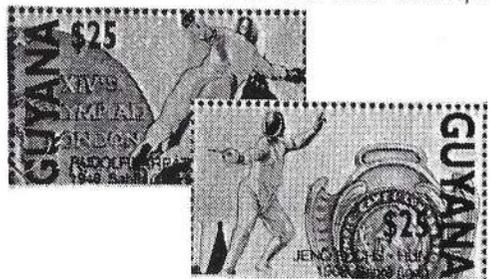
הפרק המתאר את הבאתו של ישו בפני פונטוס פילטוס מצוייר כל שנה מחדש והתמונות דומות זו אל זו, כי גם הנושא לא משתנה.

בבשורה על פי מרקוס בברית החדשה פרק 15 מסופרת, כידוע, צליבתו של ישו, כשלפני כן הוא מובא בפני הסנהדרין ואחר-כך לפני המושל הרומי, פונטוס פילטוס, המצווה, כידוע, ללוב את ישו...

הפסוקים השונים מצויירים מדי-פעם מחדש והשנה שוב 4 בולים כאלה של בופוצואנה.

הבול בן 27 סנט מבוסס על הפסוק: "הם כבלו את ישוע והוליכוהו ומסרוהו לפלטוס:.."

הבול בן 45 סנט מבוסס על פסוק אחר באותו פרק 15, ט"ו - "כיוון שרצה פילטוס להשביע את רצון ההמון, שיחרר להם את בר-אבא ואת ישו הלקה ומסר אותו לצליבה".

ישראל נתקבלה לאירגון סוחרי אירופה

הוועידה הראשונה של סוחרי בולים באירופה נתקיימה לא מכבר בבריסל ואישרה, חרף התנגדות מועטה, את צרופה של ישראל לאירגון סוחרי בולים של אירופה.

למעשה, נתקבלה ישראל כבר בקיץ שעבר, בכנס הייסוד של האירגון שהיה בקלן, בהשתתפות יו"ר האגודת סוחרי הבולים בישראל, **אורי שליט**, שקיבל כבר אז הסכמת 7 המדינות המייסדות את האירגון.

בחדשים האחרונים נתקבלו לאירגון כמעט כל מדינות אירופה (פרט לפורטוגל, לוקסנבורג, מונקו, מלטה וקפריסין, וכן מדינות מזרח אירופה שנשתחררו באחרונה ממשטר קומוניסטי אך טרם פיתחו שם סחר בולאי במובן המערבי).

בוועידה הראשונה, אחרי ועידת הייסוד, שהיתה בחדש פברואר בבריסל, אושרה חברותה של ישראל בארגון על אף שאינה מדינה אירופאית מבחינה גיאוגרפית, כפי שטענו נציגי המדינות שהתנגדו תחילה לצירופה של ישראל. באירגון חברות עתה 16 מדינות, בתוכן אחדות עם חברות כפולה, שכן באירגון חברים אירגוני סוחרי הבולוי ויש מדינות כמו איטליה וספרד שיש בהן יותר מאירגון אחד.

אורי שליט, יו"ר אגודת סוחרי הבולים בישראל, הביע בפנינו שביעות רצון מופגנת שכן, לדעתו זהו צעד חשוב לקראת איחודה של אירופה והקלות בסחר עימה.

באירגון חברות: אוסטריה, איטליה, אירלנד, בריטניה, בלגיה, גרמניה, דנמרק, הולד, יוון, נורבגיה, ספרד, פינלנד, צרפת, שוודיה, שוויץ וישראל, היחידה שאינה מדינה באירופה.

אסיפת סוחרי הבולים

התקיימה בתל-אביב האסיפה השנתית של אגודת סוחרי הבולים בישראל ולידיעת החברים הובאה החלטת האירגון האירופאי על צרופה של ישראל לאירגון.

חברי הוועד - **אורי שליט** (יו"ר), **אריה גלעדי** (גזבר), **יורם גלעדי** (מזכיר) והחברים **א. שניאור**, **י. זיידמן** ו**א. יגאל** מסרו דוחות בתחום פעילותם

אורח האסיפה היה מנהל השירות הבולאי, **ינון ביילין**, שסקר פעולות משרדו בהקשר היחסים עם סוחרי הבולים

איגוד הדואר הכיר בחבר העמים הרוסי

חבר העמים הרוסי (The Russian Federation) קיבל מעמד של חבר באיגוד הדואר העולמי, במקום ברית המועצות.

חבר העמים קיבל על עצמו את כל זכויותיה וחובותיה של ברית המועצות כלפי איגוד הדואר העולמי.

במקביל חלו שינויים רבים ברשימת הפריטים האסורים למשלוח למקומות שהיו כלולים בברית המועצות. השינויים העיקריים מתבטאים בביטול האיסורים וההגבלות הרבים על משלוח מצרכי מזון ביגוד ותשמישי קדושה.

ברשימת האיסורים וההגבלות החדשה המחליפה את הרשימה שהיתה בתוקף לפני פירוקה של ברית המועצות, לא חל שינוי.

לא חל כל שינוי בסוגי דברי-הדואר ובדרך שיגורם לחבר העמים הרוסי.

בולים חתומים ובלתי חתומים מותרים רק במסגרת משלוחי בולאיים.

50 אלף מעטפות "שלום"

ביגוד למצופה לא הופיעו פריטים בולאיים מיוחדים במדינות שהשתתפו בוועידת השלום במדריד, זולת ישראל וספרד.

השבוע נמסר לפירסום שמספר המעטפות עם חותמת שלום, הישראלית שנמכרו לקראת ועידת מדריד, הוא - 50 אלף. זהו מספר שיא, שדואר ישראל ידע רק בימי העדנה שלו בשנות ה-50.

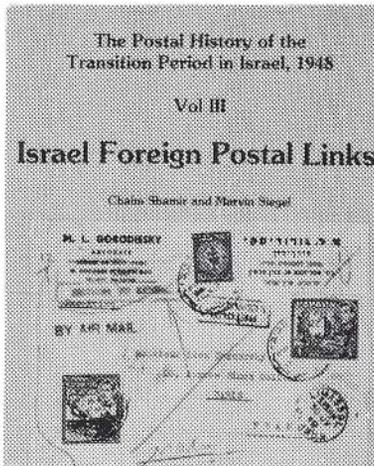
עד כמה שידוע לנו לא הנפיקו במדינות ערב וגם לא במדינות האחרות שנטלו חלק בוועידה שום פריט בולאי לכבוד הוועידה.

באיי קוק -
סידרה מן המניין -
דגה -4 הראשונים
מ-0.85 ועד 2 דולר

התייעלות הדואר הנע

ביום 1.4.92 יבוטלו עוד שני קוי דואר נע "אילון" שבסיסו בדואר רמלה ו"הבקעה" שבסיסו בדואר בית שאן.

בהוצאת האגודה לתולדות הדואר של ארץ-ישראל הופיע, זה עתה, ספר חדש, פרי מחקרים של חיים שמיר ומרווין סיגל, בשם "קשרי דואר ישראל עם חו"ל".

ספר זה הוא השלישי בהוצאת האגודה לתולדות הדואר של ארץ-ישראל, על תקופת המעבר בשנת 1948. הראשון היה אוסף של מאמרים על דואר ירושלים במצור בתקופת המעבר

"Jerusalem Postal Services During The Siege of 1948", שנאספו ע"י מרדכי סונדק.

השני הוא ספרו של יוסף אהרון בשם "Forerunners To The Forerunners" על תולדות שירותי הדואר לארץ הקודש בימי הביניים והלאה.

הספר "קשרי הדואר של ישראל עם חו"ל" שהופיע כעת, הוא השלישי מתוך סדרת ארבעת הספרים העומדים להופיע במשך הזמן, ואשר תוכנם הוא "תולדות הדואר של ארץ-ישראל בתקופת המעבר בשנת 1948".

מאז העבודות החלוציות בשטח זה של נליק (1969), פורשר (1969), פלורי (1973), וגלסמן (1978) ואסוף המאמרים ע"י סונדק (1985) לא נעשתה עבודה רצינית על מנת לתעד את התקופה המרתקת הזו.

חיים שמיר ומרווין סיגל, שני בולאים מוכרים וידועים היטב בקהילה הבולאית בארץ ובעולם. נסיונם והיכרותם הבולאית של ישראל ותקופת המעבר מצטיינת ברחבות הידע בנושא זה.

ספרם של שמיר וסיגל, הוכן אחרי מחקר של שנים, לעתים ממקורות שלא היו ידועים וקשים להשגה. המדובר בתקופה של טרם מדינה וביטול המנדט ע"י הבריטים שאמור היה להיות "תוהו ובוהו" גם בקשרי הדואר של א"י. המטרה היתה ברורה: להצר את מילוי ההחלטה של האו"ם מכ"ט בנובמבר 1947, להקמת מדינה יהודית בארץ-ישראל. לא לאפשר אירגון כל שהוא, גם בקשרי הדואר בין ישראל והעולם החיצוני.

ל-י.פ.י.ו. משתייכות רק מדינות ואילו הבריטים הדיעו על ביטול התקשרותם זו ולכן נשארה "פלשתינה א"י" בלי אפשרות של קשר דוארי עם ארצות חוץ, שכן מדינת ישראל טרם נתקבלה ל-י.פ.י.ו.

בספר שישה פרקים:

- 1 משלוחי הדואר האחרונים מינואר עד מאי 1948, כפי שבוצעו לפי הוראות ממשלת המנדט.
- 2 צי המסחרי הישראלי (היהודי) והדואר הימי בתקופת המעבר.
- 3 קשרי דואר אויר עם ישראל בחדשים מאי ותחילת יוני 1948.
- 4 משרדי "פלטורס" ששימשו כסניפי דואר למשלוח מכתבים לחו"ל ובחזרה.
- 5 "פדי" (Palestine Emergency (PEDI) Deliveries Inc.
- 6 המשרדים באירופיים.

כל פרק ופרק הוא מחקר מעמיק ותובעני. כיצד למצוא את הדרך והאמצעים לשמור על הקשר עם המדינה שבדרך. עבודת נמלים, הן בהיסטוריה הבולאית הישראלית של הקמת המדינה, ולדעתי גם בהסטוריה של קום המדינה. פתחים אלו שנפתחו על-ידי העברת מכתבים, פתחו גם מעברים למשלוח דברים אחרים לטובת המדינה שבדרך.

הספר הוצא והודפס על ניר כרום משובח וכל פרק מלווה בצילומי מכתבים או מסמכים הנוגעים לנשא. הקריאה, אמנם בשפה האנגלית, היא מהנה, שוטפת, מלמדת ולפעמים גולשת לסיפרי בלשות. עד כדי כך החומר הוא מרתק ומושך.

העריכה נשעתה בידי ד"ר אדי לייבן, והעוזרים: עמנואל גלסמן, ד"ר ברוך הורוויץ וד"ר צבי שמעוני.

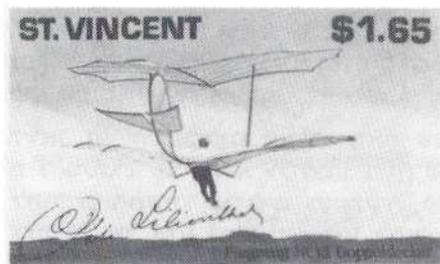
מומלץ לקריאה גם לאלו שאינם עוסקים במיוחד בתולדות הדואר של תקופת המעבר ב-1948.

מרדכי סונדק

בסה"כ זו שיטת למידה מעניינת לתלמיד ומאפשרת הפעלת חושים רבים ונותנת לו לפתח מגוון כישורים בדרך לא שגרתית.

מבחינה לאומית-ציונית, זהו מפעל מבורך לכל הדעות, ולדברי מנהל השירות הבולאי ומנהלת הפרויקט, המפעל הוא גם עסקי, נוסף על הסיכוי שהוא עשוי להרחיב את ההתעניינות בקרב הילדים בבולי ישראל, שזו למעשה מטרת המחלקה לחינוך שליד השירות הבולאי.

המחלקה פיתחה גם סדנת הדרכה מיוחדת, אליה מוזמנים, מדי-פעם, מורים ומדריכים לליבון בעיות דידקטיות, הלכה למעשה.

OTTO LILIENTHAL First of the successful gliding pioneers

במספר מדינות הופיעו זה עתה בולי דואר לציון נסיונות המראה לבניית כלי טיס ע"י אוטו לילינטל בגרמניה. בין המדינות שהנפיקו בולים ללילינטל מצויה גרמניה, גויאנה, סט. ונסנט, אנטיגואה וברבודה וטורק וקייקוס.

מורים רבים מחפשים דרכים חדשות כאמצעי הוראה בבית הספר היסודי ומסתבר שבולים מספקים שפע אפשרויות וגיוון נרחב בכל נושאי הלמידה. באמצעות בולי-דואר אפשר ללמוד, למשל, היסטוריה, מיקרא, מולדת, גיאוגרפיה, תחעה יהודית ועוד ועוד.

עד לא מזמן היו פה ושם מורות שהכינו בכוחות עצמן כרטיסי עבודה בקבוצות בהם שימשו בולי דואר ישראל אמצעי למידה. באחרונה התרחב חוג המלמדים בשיטה זו, במיוחד בשל הקמתה של מחלקה מיוחדת לחינוך ובולאות לנוער, ליד השירות הבולאי. בראש המחלקה עומדת שושנה כרן, בעלת השכלה פדגוגית וניסיון בהוראה, והיא יחד עם צוות אנשי מקצוע בכתיבה, גראפיקה, עיצוב ואפילו חריזה, מנפקים מדי-פעם חוברות הדרכה ולמידה באמצעות בולים.

עד-כה הופיעו מספר חוברות בנושאים מתואמים לכיתות יסוד בבית-הספר היסודי, כמו נושאים בספר בראשית, חגי ישראל, הלשון העברית, העליה לישראל וכו'.

כל חוברת מודפסת בהידור רב, בצבעים, תמונות בולים, תשבצים, שרטוט, תרגילים לעבודת ילדים בכיתה, שפע שאלות שעל התלמיד להשיב לאחר למידת הנושא, לפי צילומי הבולים וכמובן בסיוע מקורות סיפורתיים, כמו ספרי לימוד, התנ"ך, היסטוריה, אנציקלופדיות וכדומה.

החוברות מופצות לבתי ספר וחוגי בולאות בתשלום, כשבמקביל מצורף גיליון צבעוני עם צילומי בולי ישראל, שעל התלמיד לגזור ולמלא משימות הכתובות בחוברת.

ד"ר יוסף ואלך

**מכירות פומביות של
בולים, מעטפות
ואמצעי תשלום**

PUBLIC AUCTIONS
ISRAEL and HOLYLAND
SPECIALIST
Dr. JOSEF WALLACH
P.O. BOX 1414 REHOVOT
Phone 08-467274, 461010

"אירופה 92"

בלי "אירופה המאוחדת" לשנת 1992 הוקדשו למלאות 500 שנה לגילוי העולם החדש. כל מדינות ה"איחוד" ינפיקו בחודשים הקרובים סדרת בולים שנושאים קולומבוס, מסעותיו, ספינותיו וכיו.

דואר גרסי הודיע על הנפקת סידרה בת 3 בולים עם דמויות שהיתה להם השפעה על ההתישבות באמריקה: סר ואלטר ריילי, מושל גרסיי ששלח משלחת להתישבות בוירגיניה; סר ג'ורג' קארטריט נשלח על ידי המלך צ'ארלס השני לקרוליניה; ג'ון ברטראם, שעם משפחתו התישב בעיר סלם (ירושלים) במסצ'וסטס, שם התפרסם כפילנטרופ.

השלושה מופיעים בבולים כשבכל בול תמונת קולומבוס ברקע.

השם "סלם" מודפס בבול שערכו הנקוב 22 סנט.

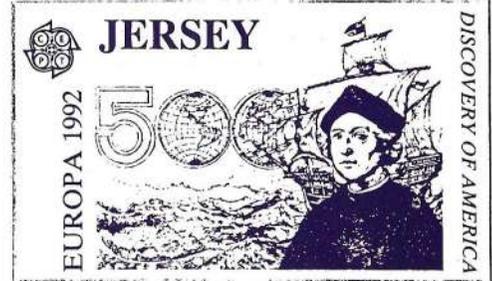
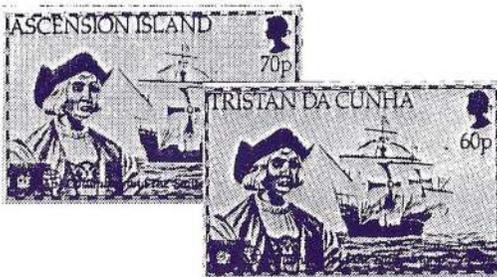
בול מיליטנטי

בול עם אמצעי לחימה מכל הסוגים, הופיע זה עתה בנסיכות עומן במפרץ הפרסי. לכבוד יום הכוחות המזוינים, שחל שם ב-11 בדצמבר. במרכז הבול מופיע דיוקן השליט ומסביבו, אותיית מלחמה, מטוס קרב ותותח וכד'.

תמונה זהה בשתי מדינות

קולומבוס וספינותיו הופיע בתמונות כמעט זהות בשטח החסות הבריטי טריסטיאן דה-קונהא ואיי אסונסיון. דיוקן קולומבוס והספינה סנטה מריה הופיעו זהות בכל בולי שתי המדינות (ראה צילום).

התכנית האוסטרית

בלוח ההנפקות של דואר אוסטריה לשנת 1922 יש 15 הנפקות של בולים בודדים וסדרות ב-15 תאריכים שונים, ולפחות גליונית זכרון אחת.

בין השאר יופיעו הבולים האלה: מאה שנה לאמנה האוסטרו-שווייצרית על הנהר ריין; 150 שנה להולדת המשורר נורברט האנרידר; 150 לפילהרמונית של וינה (גליונית); 100 להולדת הרופאה ד"ר אנה דנגל; בולי "אירופה 92"; יום הבול; **מפעלי פלדה**; 100 להולדת המשורר ריימיקל; ועידה בין-לאומית של אומבודסמנים; פולקלור; 750 לעיר לינץ; ועידת כירורגים ועוד.

אירועי 92

דואר קפריסין הקדיש לאולימפיאדה שלושה בולים ועתה סידרה אחרת לשלושה אירועים אחרים, ביניהם תערוכת "אקספו 92". שני האירועים האחרים שצוינו בבולים הם: טורניר הנער ה-10 האירופאי לכדורגל ואוניברסיטת קפריסין.

באו"ם - נקיון האוקיאנוס

דואר או"ם, המרגיל אותנו באחרונה להנפקות מתוחכמות, מכין לחדש מארס השנה 3 גיליונות בולים שיכילו 36 בולים במנה אחת; הצנועים בין הבולאים יסתפקו בוודאי ב-6 בולים בלבד, שכן ה-6 חוזרים בגיליון מספר פעמים. נושא הבולים - ניקיון האוקיאנוס והם מראים את כל החי באוקיאנוסים, בצבעים הטבעיים. לראשונה ינפיק דואר או"ם גם מעטפות "גימבו" - גדולות מן הרגיל, עבור אספנים שיבקשו להחתים את הגיליונות בשלמותם. בס"ה תופיע כמות בלתי רגילה של פריטים, שאילו היה זה אצלנו, היינו בוודאי תוקפים את רשות הדואר ללא רחם.

דואר או"ם מנפיק בהופעה הקרובה 12 בולים עבור הדואר בניו-יורק, 12 לגייבה ו-12 עבור הדואר במרכז או"ם - בווינה. המעטפות שתוצענה תהיינה עם בול אחד, עם שניים, עם שלושה עם ארבעה ועם 12 בול. נוסף לאלה תופיע גלוית מירב ומיני פריטים שיוחתמו בחותמות המיוחדות בניו-יורק, גיבה ווינה.

האיידס גם בקניה

למדינות שהנפיקו בולים למלחמה באיידס, הצטרפה גם קניה. זו הדפיסה ארבעה בולים המתארים אביזרים העשויים לגרום למחלה הנוראה וגם למנעה, כמו המזרק והקונדום ...

באי ניואה (האוקיינוס השקט) - סידרת מהמניין

המלכה גם באדום

חד מעלתה המלכה אליזבת השנייה הופיעה השנה בעשרות בולי דואר, במלאות 40 למלכותה. קורא אחד הפנה את תשומת לבנו לעובדה שהרבה מבוליה שהופיעו זה עתה, מראים את המלכה בבגדים כחולים - כובע וחליפה או שמלה. זה אכן נכון, אך לא לגמרי. המלכה מופיעה גם בצבעים נוספים - אדום ולבן, למשל... גם הכובע וגם החליפה.

40 למלכות

בולים נוספים לציון מלאות 40 שנה למלכותה של המלכה אליזבת השנייה, ממשיכים להופיע. המנה האחרונה הופיעה בגמביה, וירג'ין מלדיב, ס. וינסנט, ליסוטו, ניוורס, גרנדה.

בול הקדשה לילצין

בול ראשון עם הקדשה לנשיא ילצין, לרגל הבחור לנשיא, הופיע ברוסיה, כשעליו דגל רוסיה החדש והקדשה לילצין. הבול הודפס עוד ב-1991 ומופיעות בו עדיין ראשי התיבות של C.C.C.P. בבולים שהודפסו ב-1992, אך עדיין מעטים מאד בשימוש, מופיע השם ROSSIYA. בבול שהוקדש לילצין יש ביטוי בולט להתנגדות לפולחן האישיות ותמונתו לא מופיעה בבול.

הופיע מחירון בולי ישראל

מחירון "בולי גלעדי" לבולי ישראל 1992, הופיע השבוע ומופץ במחיר של 7 ש"ח. המחירון סוקר את כל בולי ישראל, לרבות גיליוניות זיכרון, הפוכים וכי'. כל בול מוזכר בארבע צורות - שובל, בלי שובל, מעטפה ומעטפה עם שובל. במחירון הוזכרו כל הבולים החל מדואר עברי 1948 ועד לבולי פברואר 1992, בס"ח 572 יחידות. בכל יחידה יש בדרך כלל יותר מבול אחד, פרט להנפקות של בולים בודדים, כך שברשימת כל בולי ישראל, יש יותר מאלפיים בול. להלן דוגמת כמה מחירים מתוך המחירון: דואר עברי - הסדרה הקטנה - 550 ש"ח; שלושת הגדולים - 12,500 ש"ח; מועדים 49-1200 ש"ח; עצמאות 50-900 ש"ח; קק"ל - 220 ש"ח; המנורה - 540 ש"ח; מוזיאון הדואר - (1991) - 10 ש"ח; ללא ניקוב - 100 ש"ח.

לראשונה בעולם יופיעו החדש בולים עם סימני ביטחון מיוחדים נגד זיופים. הכוונה לסידרת בולי הטירות של בריטניה (הזכרנו בשבוע שעבר) שתופיע בערכים גבוהים מ-1 ועד 5 לירות שטרלינג, כשראש המלכה הודפס בצבע זהב, שבהבדלי אור ישנה צבעו לירוק וכך ניתן יהיה לגלות זיופים וכמובן, להקשות על זייפנים ליצר בולים בערכים הגבוהים.

המדובר בחידוש ראשון בעולם ממש כפי שבולי בריטניה היו ראשונים בעולם (1840). זו הפעם הראשונה שהצבע המיוחד נכנס לשימוש בבולי דואר, אך ורק מחשש לזיופים של ערכים גבוהים. עד כה חשבנו שזיופים בבולים היו תופעה חריגה, כמו זיוף חותמת עם תאריך נדיר, שינוי גון צבע והפיכתו של הבול לשגוי וכד'. המנהל הכללי של דואר הוד מעלתה, מלכת בריטניה, שמסר על החידוש המיוחד של הדפסת ראש המלכה בצבע המיוחד, המקובל בהדפס שטרות בריטניה בלבד, לא הזכיר אם אכן היו ניסיונות של הדפסת זיופי בולים בריטיים. הוא הדגיש שהדפסות כאלה תעשינה בבולים בערכים גבוהים, כמו בשטרות מ-1 ל"ש, למניעת זיופים.

התופעה תירשם, כמובן, כעוד ראשונות לדואר בריטניה...

אריות בזימבבואה

בזימבבואה שבאפריקה הופיעו ארבעה בולים עם אריות ונמרים לשימחת האספנים הצעירים במיוחד. הערכים נמוכים והמהדורות לא גדולות ביותר: 250 אלף - 1,400 מיליון. שם הסידרה: **חיות סרף של זימבבואה**.

זמרי בלוז גם בגמביה

סידרה אחרת של זמרי בלוז הופיעה בגמביה שבאפריקה - 12 זמרים כושים, מהם מפורסמים כמו **אלה פיצ'ג'ראלד, מאהליה ג'קסון** ועוד. בשלושת גליוניות הזיכרון שהופיעו יחד עם 12 הבולים, מופיעים **בילי הולדיי, אלווים פרסלי** ו**זמר גמבי**.

מעונינים בחליפין EXCHANGE WANTED

MICHAEL W. JACOBS
9182 RICHMOND HWY
Apt. B 303
FORT BELV. VA 22060
U.S.A.

VYTAUTAS BIRKAUSKAS
ZYmynos 9-28
2022 VILNIUS
LIETUVA - LITHUANIA

ATANAS NIKOLOV
5250 SWISTOW
EKS. JOSSIT 7
BULGARIA

A. CINTAS
CAPENALARA No. 10
41005 SEVILLA
ESPANA

מאיר ברון ת.ד. 2071 נוה מונסון, מעוניין בחליפין
בבולי ספורט.

★★

חד טל, דואר נע אשקלון 79175, טל. 051-808978,
מעוניין בחליפין בנושאים שונים.

★★

ליאו גולדשטיין, ת.ד. 6093, נתניה 42120 טל.
053-55746, מעוניין בהתכתבות וחליפין.

עמותת בולאי פתח תקוה
משתתפת בצער חברנו
יעקב פייס

במות אמו ז"ל י.ז.ב.

TEL-AVIV STAMP Co.
YACOV TSACHOR

בולי תל-אביב
מכירות פומביות

MAIL AUCTION Of
HOLYLAND, JUDAIC AND ISRAEL
PHILATELIA

Illustrated Catalogue Free Upon Request
POSTAL ADDRESS: P.O. BOX 16218,
TEL-AVIV, ISRAEL
TELEPHONE: 03-226294
(EVENINGS ISRAEL TIME)
FAX: 03-5245088

מכתבים למטרכת

ריגול ומודיעין

לעדי גר מאריאל - המתעניין בבולי ריגול ומודיעין: אכן נושא בולאי כמו ריגול ומודיעין הוא ללא ספק, מעניין, אבל, בוודאי לא הקל ביותר. יש בולים עם דמויות מרגלים אבל בפיתוח נושא יש מקום גם לבולים נוספים, כמו זירת הפעולה, נושא הריגול, גורמים, שותפים וכד'. נכון שלא קל לבנות נושא כזה, אבל הוא ללא ספק מעניין.

בנושא שלך לא תפסח בוודאי על בולים כמו הזוג רוזנברג (הופיעו בבולי קובה), רב המרגלים אבל (ברה"מ) ועוד כאלה.

נארודה - לא יהודי

לשאלת קוראים בקשר למוצאו של המשורר הדרום-אמריקני פאבלו נארודה - התשובה - אינו ממוצא יהודי. על-אף שמו - אליעזר נפתלי רייס ד"ר בני רויטר מי שחוקר מטעם אגודת "יודאיקה" מוצאם הלאומי של אישים בהקשר לנושא "יודאיקה" העיר בעניין נארודה בשלילה. פאבלו נארודה הוא משורר צ'ילני (1904-1973) ידוע גם בשמו המקורי אליעזר נפתלי אולם הוא אינו כידוע יהודי. פאבלו נארודה הוא בעל פרס סטלין ומי שדגל בדימוקראטיה בארצו, צויין באחרונה בבול זיכרון מיוחד במלאות 20 שנה לקבלת פרס נובל לספרות.

סידרה בת ארבעה בולים לזכר קרבות מלחמת העולם השנייה, הופיעה באחרונה בא"י מארשל שבאוקיינוס השקט

430/14188

מספר דיון מס' 430
חשבונית

סיירה ליאונה - גליון צמחים מתוך הגן הבוטני של ברוקלין

הירחון הישראלי לבולאות

סדר והפקת דפוס: מפעלי תרבות וחינוך בע"מ, טל. 6950945